

OD KONFISKACIJE DO DONACIJE – BAŠTINA OBITELJI PEJAČEVIĆ U KONTEKSTU
ZBIRKI ZAVIČAJNOG MUZEJA NAŠICE

SILVIJA LUČEVNJAK □ Zavičajni muzej Našice, Našice
MELITA HUSNJAK □ Zavičajni muzej Našice, Našice

sl.1. Južno pročelje Dvorca Pejačević, kraj 19. stoljeća, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice
sl.2. Južno pročelje Dvorca Pejačević, poč. 20. stoljeća, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice
sl.3. Sjeverno pročelje Dvorca Pejačević, poč. 20. stoljeća, razglednica, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice

UVOD.
Peteroetažni Dvorac Pejačević (tzv. Veliki dvorac), zajedno s perivojem koji ga okružuje, jedan je od najkvalitetnijih primjera historizma u ovom dijelu Hrvatske. U prvoj fazi postojanja bio je tipičan jednokatni klasicistički dvorac pravokutnog tlocrta, no u radikalnoj obnovi (u najvećem dijelu završenoj 1869.) dobio je nešto razvedeniji tlocrt i današnji izgled s nizom historicističkih elemenata. Obnova je provedena prema nacrtima šopronskog

umjetnika Ferenc Storna (1821. – 1907.) i pripada joj važno mjesto u dosezima arhitekture na području Slavonije 19. stoljeća.¹
U prostoru prizemlja, koji je bio *piano nobile* tog prostora, prema Stornovim su nacrtima izvedene štukature, drveni tabulati i zidne oplate, mozaik-parketi te vrlo kvalitetna stolarija, kao i neki elementi posoblja (npr. stolovi, fotelje). Uz salone u prizemlju, obitelj se intenzivno koristila i dvjema prostorijama u suterenu (tzv. glazbeni

¹ Dragan Damjanović, *Plemstvo istočne Hrvatske i arhitektura: Umjetnost slavonskog plemstva – urbunska djela europske baštine / The Art of the Slavonian Nobility – Masterpieces of European Heritage* (Zagreb: Galerija Klovićevi dvori, 2021), 140-171.

sl.4. Crveni salon, prizemlje Dvorca Pejačević, poč. 20. stoljeća, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice

sl.5. Crveni salon, prizemlje Dvorca Pejačević, 1930-ih, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice

sl.6. Glazbeni salon, suterren Dvorca Pejačević, poč. 20. stoljeća, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice

salon i prostor obiteljske knjižnice), dok su na katu bile pretežito spavaće sobe. Prostor podruma imao je gospodarsku namjenu, a etaža potkrovlja bila je neiskorištena.

Likovna zbirka *našičke grane* obitelji Pejačević razvijala se do Drugoga svjetskog rata kao jedna od najvažnijih umjetničkih kolekcija na području današnje Slavonije. U njoj se mogu naći brojna djela uglednih srednjoeuropskih slikara 18. i 19. stoljeća (Johanna Michaela Millitza, Johanna Georga Weikerta, Friedricha Johanna Gottlieba Liedera) te udomaćenih i domaćih umjetnika 19. i 20. stoljeća (Josipa Franje Mücke, Franje Pfalza, Mencija Clementa Crnčića, Dimitrija Markovića, Vlahe Bukovca, Naste Rojc i dr.).²

Još tijekom Drugoga svjetskog rata Konzervatorski zavod Nezavisne Države Hrvatske dao je naputak *sabiračima* kako postupati s povijesno-umjetničkim predmetima te gdje ih pohraniti tijekom ratnih zbivanja. Tadašnji vlasnik Dvorca Pejačević bio je Petar grof Pejačević (1908. – 1987.), koji je na temelju takvih uputa državnih vlasti jedan dio slika koje je smatrao najvrjednijim djelima obiteljske zbirke sklonio u Osijek, no sve ostale umjetnine i inventar dvorca ostao je u Našicama.³ Tijekom rata obitelj Pejačević napustila je Našice, a njihovim se objektima koristila vojska (dijelom njemačka vojska, dijelom vojne postrojbe NDH). Dio namještaja i umjetnina bio je uskladišten na obiteljskome poljoprivrednom dobru Šipovac, u neposrednoj blizini Našica. U borbama tijekom rata dvorac nije bio znatnije ošte-

ćen. Jedinice Narodnooslobodilačke vojske u travnju 1945. zauzele su Našice, a Dvorac Pejačević ostao je nekoliko tjedana bez posebne namjene. Ulaz u prostore dvorca bio je kratko vrijeme potpuno slobodan, pa je dio njegova izvornog inventara opljačkan ili uništen, što se tada diljem Hrvatske događalo sa sličnim objektima. Uskoro je Dvorac Pejačević postao vojarna, a u Mali je dvorac smještena Niža realna gimnazija s internatom. Pejačevićima je bilo suđeno u odsutnosti, a imovina im je konfiscirana. Dana 23. veljače 1946. donesena je odluka o eksproprijaciji njihove imovine, koja je postala državno vlasništvo. U međuvremenu je pokretna baština obitelji Pejačević i dalje otuđivana ili namjerno devastirana, a dio porculana koji KOMZA (Komisija za sakupljanje i čuvanje kulturnih spomenika i starina) pri dolasku u Našice nije popisala odnosno pronašla lokalne su vlasti prodavale u jednoj mjesnoj trgovini smatrajući da nema osobitu kulturno-povijesnu vrijednost. Vlast je dopustila i uništavanje vrijednoga obiteljskog arhiva te uništavanje i prodaju knjiga iz obiteljske knjižnice Pejačevića.⁴

Baština obitelji Pejačević u poraću Drugoga svjetskog rata

Nakon Drugoga svjetskog rata temelje skrbi o kulturno-povijesnoj baštini na području novostvorene Federativne Narodne Republike Jugoslavije (u koju je ušla i Narodna Republika Hrvatska) donosi *Odluka o zaštiti i čuvanju kulturnih spomenika i starina* iz 1945., a prema Zakonu o zaštiti spomenika kulture i prirodnih rijetkosti od 4. listopada 1946., svi su nepokretni i pokretni spomenici zbog svoje *znanstvene i estetske vrijednosti* proglašeni općim narodnim dobrom, odnosno privatna je imovina postala društvenom.⁵

Tako je komunistička vlast dotadašnjoj političkoj eliti, među kojima su bile i plemićke obitelji istočne Hrvatske, ne samo oduzela velika imanja, već i njihovu kulturno-povijesnu baštinu, posebice likovnu, koja je zorno prezentirala njihovu ekonomsku i društvenu moć. U spašavanju njihove pokretne baštine najvažniju ulogu imala je Komisija za sakupljanje i čuvanje kulturnih spomenika i starina pri Ministarstvu prosvjete, koja se uobičajeno naziva KOMZA, a djelovala je od 1945. do 1954. godine.⁶

Na čelu KOMZA-e bio je profesor Vladimir Tkalić (1883. – 1971.), ugledni muzeolog, konzervator i kulturni djelat-

2 Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak, *Likovna baština obitelji Pejačević: studijsko-tematska izložba: katalog izložbe* (Osijek: Galerija likovnih umjetnosti, 2013), 33.

3 Isto, 33.

4 Renata Bošnjaković, „Knjižnica Pejačević u Našicama”, u: *Osječki zbornik* 27/2004, ur. Mladen Radić (Osijek: Muzej Slavonije, 2004), 249-267.

5 Silvija Lučevnjak i Jasminka Najcer Sabljak, „The Commission for the Collection and Preservation of Cultural Monuments and Antiquities and Aristocratic Art Collections in Eastern Croatia”, u: *Art and the State in Modern Central Europe (18th – 21st Century)*, ur. Josipa Alviž, Dragan Damjanović i Jasmina Nestić (Zagreb: FF Press, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2024), 27-41.

6 Iva Pasini Tržec, „Osnutak, organizacijski ustroj i djelovanje Komisije za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starina”, *Peristil*, br. 62 (2019): 123-138.

sl.7. Glazbeni salon, Dora Pejačević s violinom, poč. 20. stoljeća, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice

sl.8. Dora Pejačević u perivoju Dvorca Pejačević, poč. 20. stoljeća, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice

sl.9. Dora Pejačević, portretna fotografija, poč. 20. stoljeća, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice

nik, koji je tada bio i direktor Muzeja za umjetnost i obrt u Zagrebu. Taj je muzej bio i tzv. sabirni centar, mjesto koje je u svoja skladišta i u nekoliko drugih dislociranih prostora u gradu primalo materijal što ga je je prikupila KOMZA.

Od početka lipnja 1945. u sastavu KOMZA-e radili su stručnjaci zagrebačkih muzeja i Nacionalne biblioteke koji su obilazili cijelu Hrvatsku te prikupljali konfiscirane ili od vlasnika ostavljene predmete i spašavali ih od propadanja. Na području istočne Hrvatske KOMZA je odredila da Državni muzej u Osijeku (danas Muzej Slavonije) bude tzv. pokrajinski sabirni centar. Među osobljem osječkog muzeja ističe se povjesničarka dr. sc. Danica Pinterović (1897. – 1985.), članica KOMZA-e, kojoj možemo zahvaliti spašavanje pokretne baštine slavonskih plemićkih obitelji, pa tako i Pejačevića.⁷ Zajedno s kolegama iz Muzeja, ona je neumornim radom u vrlo teškim uvjetima uspjela posjećivati napuštene dvorce, pronalaziti i popisivati građu te je transportirati u osječki muzej. Za djelovanje KOMZA-e zaslužan je i tadašnji direktor osječkog muzeja povjesničar Josip Bösendorfer (1876. – 1957.), koji je na čelu te ustanove bio do umirovljenja 1949. godine.⁸

Danica Pinterović je po nalogu KOMZA-e prvi put došla u Našice 20. studenog 1945. Konstatirala je da je povijesno-umjetnička građa, koja se prije rata nalazila u dva dvorca obitelji Pejačević, dislocirana na nekoliko mjesta u gradu. Materijal je tijekom završnih ratnih operacija bio devastiran i opljačkan. Kao mjesto privremene pohrane pronađenih predmeta odabran je Mali dvorac, jer je u Velikom dvorcu bila smještena vojska. U siječnju 1946. Danica Pinterović ponovo je bila u Našicama, a predme-

te koje je prikupila tijekom prethodnog dolaska pronašla je u neredu jer se u te prostorije moglo ući kroz prozor, pa je zaključila da je dio materijala vjerojatno otuđen.

Uskoro su i čelni ljudi KOMZA-e ustanovili da je situacija na području istočne Hrvatske izuzetno nepovoljna jer se u Osijek kao u lokalni sabirni centar do početka 1946. nije uspjelo dopremiti ništa od predmeta kulturne baštine iz nekadašnjih zbirki plemićkih obitelji. Radi intenziviranja aktivnosti, organizirali su dolazak predstavnika KOMZA-e iz Zagreba u vremenu od 4. do 13. travnja 1946. Tajnica te komisije Ivana Vrbanić doputovala je iz Zagreba i obišla Donji Miholjac, Našice, Nuštar, Požegu, Vinkovce, Vukovar i Trenkovo. U osječkome muzeju zatekla je vrlo kompliciranu situaciju jer je ravnatelj J. Bösendorfer upravo ishodio od gradskih vlasti dopuštenje za selidbu te ustanove u Tvrđu, povijesnu jezgru Osijeka. Unatoč velikim problemima s preseljenjem Muzeja, napokon su se stekli uvjeti da se materijal iz slavonskih dvoraca postupno prebaci u Osijek, odnosno u nove prostorije dodijeljene osječkome muzeju.

⁷ Renata Bošnjaković i Silvija Lučević, „Danica Pinterović i Našice“, u: *Osječki zbornik*, 34, ur. Marina Kovač (Osijek: Muzej Slavonije, 2018), 115–123.; Jasminka Najcer Sabljak, „Danica Pinterović i muzealizacija zbirki slavonskog plemstva“, u: *Osječki zbornik* 34, ur. Marina Kovač (Osijek: Muzej Slavonije, 2018), 99–107.

⁸ Hrvatska enciklopedija online, „Bösendorfer, Josip“, <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=8912>. (pristupljeno 10. rujna 2024.).

sl.10. Južno pročelje Dvorca Pejačević nakon obnove, 2024., Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice

sl.11. Predvorje Dvorca Pejačević, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.12. Predvorje Dvorca Pejačević, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.13. Ravnateljica Zavičajnog muzeja Našice Silvija Lučevnjak u Crvenom salonu, Novi stalni postav Muzeja, 2024.

sl.14. Crveni salon Dvorca Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

(slika i grafika). Osim umjetnina, sklonjeno je i oko 70 komada stilskega namještaja (ormara, komoda, fotelja, zrcala), oko 90 komada porculana i staklenine te oko 100 ostalih predmeta (fotoalbuma, tekstila, lepeza, samovara i dr.). Tako je dio baštine *našičke grane* obitelji Pejačević uspješno sačuvan od propadanja.⁹

U Našicama su ostali samo *ostatci ostataka* nekoć bogatih interijera dvoraca obitelji Pejačević, a odlukom državne vlasti prikupljeni predmeti koje je KOMZA prebacila u Osijek u najvećem su broju postali vlasništvo Muzeja Slavonije. To se dogodilo i sa spašenom baštinom ostalih slavonskih plemićkih obitelji. Tadašnji muzejski djelatnici bili su pred velikim izazovom zaštite, stručne obrade i izlaganja velikog broja iznimno vrijednih predmeta koji su u razdoblju poraća pristigli s posjedâ slavonskih plemićkih obitelji. Velik dio prikupljenog materijala činile su slike i grafike (oko 500 predmeta), zbog

U prosincu 1946. Danica Pinterović ponovo je bila u Našicama, gdje je osim već pronađene građe pregledala i naknadno pronađene predmete u zgradi našičke Šumarije te je napokon uspjela organizirati prijevoz materijala u Osijek. Ti su prijevozi organizirani u nekoliko navrata i uz velike poteškoće završeni tek 1948. godine. Ukupno je iz Našica u Osijek prevezeno oko stotinu umjetnina

⁹ Renata Bošnjaković i Silvija Lučevnjak, „Danica Pinterović i Našice“, u: *Osječki zbornik*, 34, ur. Marina Kovač (Osijek: Muzej Slavonije, 2018), 115-123.

sl.15. Crveni salon Dvorca Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.16. Plavi salon Dvorca Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.17. Plavi salon Dvorca Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.18. Zeleni salon Dvorca Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

čega je 1954. utemeljena posebna galerijska ustanova, današnji Muzej likovnih umjetnosti u Osijeku. U fondusu te ustanove našao se i najveći dio likovnog materijala iz Našice, dok je dio slika, uz sav ostali materijal, ostao u Muzeju Slavonije.¹⁰

Baština obitelji Pejačević u zbirkama Zavičajnog muzeja Našice

Odluka o osnivanju Zavičajnog muzeja Našice (dalje: Muzej) donesena je u veljači 1974., a ustanova je počela raditi u listopadu iste godine. Muzej je od svog početka utemeljen kao muzej općeg tipa, a s obzirom na teritorijalnu kompetenciju, pokrivao je Našice i područje koje nazivamo *našičkim krajem*. Danas ga čine Grad Našice i susjedne općine Feričanci, Donja Motičina, Đurđenovac i Podgorač. U početcima rada Muzej je imao nekoliko prostorija na katu Dvorca Pejačević, u kojima je izložio materijal feričanačkih lončara, dokumente radničkog pokreta i Drugoga svjetskog rata, predmete povijesnog značenja za Našice, drvo i tekstil narodnog stvaralaštva te arheološke nalaze. U skladu s ondašnjim političkim prilikama, baštini obitelji Pejačević nije se pridavala posebna pozornost, osim brige za obnovu Dvorca Pejačević. Za izlaganje eksponata nabavljene su vitrine, postolja, stakleni ormari i dr. Nabavljena je i građa za stručnu biblioteku. U prvoj fazi rada u Muzeju zaposleni su profesor povijesti Josip Waller (Virovitica, 1933. – Zagreb, 2007.), koji je obnašao dužnost direktora, i Ivana Jurković, dipl. etnologinja (Zagreb, 1931. – Osijek,

2000.), koja je radila kao kustosica.¹¹ Do svog odlaska u mirovinu 1996. prof. Jurković je izgradila respektabilnu zbirku etnološke građe od predmeta prikupljenih u široj okolici Našice, a osobito je brojna bila tekstilna građa.

Usto, osim predmeta Povijesne zbirke, u Muzej je ušlo i dosta arheološke građe zahvaljujući otkupu predmeta iz privatnog vlasništva i pohrani predmeta pronađenih tijekom arheoloških istraživanja neolitskih i srednjovjekovnih lokaliteta na našičkom području.

Tijekom svog postojanja ustanova je uspjela postupno proširiti svoj prostor, tako da je prije recentne obnove Dvorca Pejačević (2021. – 2023.) zauzimala cijeli kat i pola prizemlja. Prateći prostorno širenje ustanove, stalni postav Muzeja doživio je više promjena, pri čemu su prostorije sukcesivno prolazile proces obnove i adaptacije za muzejsku namjenu. Krajem 1970-ih i početkom 1980-ih godina dvorac je dobio novu fasadu, pokrenuta je izolacija od kapilarne vlage, a obnovljene su i štukaturne dekoracije u predvorju i prostoru Žutog salona. S vremenom su u stalnom postavu uređene Seoska soba, Lovačka soba, Spomen-soba Hinka Juhna, Spomen-soba Isidora Kršnjavoga, Spomen-soba Mate Benkovića, a u kontekstu ovoga rada posebno ističemo Spomen-sobu Dore Pejačević.

Fokus zanimanja lokalne zajednice, a time i muzejskih djelatnika, tijekom kasnih 1970-ih i početkom 1980-ih sve se više pomicao prema istraživanju i prezentiranju građe vezane za znamenite zavičajnike, među kojima je posebice bila zanimljiva baština D. Pejačević. Istraživači

¹⁰ Unatoč naporima članova KOMZA-e, baština nekih obitelji nije mogla biti uspješno sačuvana, što se posebice odnosi na baštinu obitelji Eltz iz Vukovara, Odescalchi iz Iloka i Khuen-Belasi iz Nuštra. Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak, „Pitanje transfera i provenijencije umjetnina na primjeru zbirke obitelji Eltz i Odescalchi” u: *Zbornik Matice srpske za likovne umjetnosti* 47, ur. Aleksandar Kadijević (Novi Sad: Matica srpska, 2019), 121-132.; Jasminka Najcer Sabljak i Silvija Lučevnjak, „Europski krugovi obitelji Khuen-Belasi: sudbina jedne plemićke zbirke u vrtlogu poraća”, u: *Osječki zbornik* 38, ur. Marina Vina (Osijek: Muzej Slavonije, 2023), 17-32.

¹¹ Jasna Jurković, „Jurković, Ivana – etnolog”, u: *Našički zbornik* 9, ur. Renata Bošnjaković (Našice: Ogranak Matice hrvatske Našice, 2014), 115-116.; Marta Kleščić, „Waller, Josip – profesor, društveni djelatnik”, u: *Našički zbornik* 9, ur. Renata Bošnjaković (Našice: Ogranak Matice hrvatske Našice, 2014), 267-268.

lokalne prošlosti, većinom povjesničari amateri, uspjeli su, zajedno s djelatnicima Muzeja, putem različitih udruga i institucija (npr. uz suradnju Hrvatskoga kulturnog društva „Lisinski“) zaintrigirati javnost za nove teme, pa i za baštinu obitelji Pejačević, jer se s vremenom mijenjao i rigidni odnos vlasti prema njima kao „predstavnicima klasnog neprijatelja“. Veliki impuls tim nastojanjima bilo je 1982. objavljivanje knjige o D. Pejačević iz pera akademkinje Koraljke Kos.¹²

Izdavanje te knjige prethodila je znatna donacija dijela ostavštine Dore Pejačević za Zbirku arhivske građe Hrvatskoga glazbenog zavoda u Zagrebu, kamo je stigla 1972. kao dar skladateljčina supruga Ottomara von Lumbea (1892. – 1978.) i sina Thea (1923. – 2012.). Donacija je ostvarena ponajprije zahvaljujući višegodišnjem zalaganju profesora klavira Svetislava Stančića te profesora, pijanista i muzikologa Ladislava Šabana. Naknadno je ostavština dopunjena iz još nekoliko izvora te danas obuhvaća oko 50 svezaka muzikalija pohranjenih u šest arhivskih kutija. U njima se nalaze i fotografije

(pozitivi i negativi), programi i kritike, popisi djela, osobni dokumenti, korespondencija, dnevnik čitanja i bilježnica za glazbene skice. Važno je spomenuti da je dio materijala dobiven iz Zavičajnog muzeja Našice, koji se aktivno uključio u dopunjavanje te ostavštine, koja je svojim sadržajem jedna od najraznolikijih u HGZ-u.¹³ Taj čin doniranja i institucionalizacije dijela ostavštine skladateljice Dore Pejačević, koji je rezultirao pojavom njezine monografije i češćim izvođenjem njezinih djela, dokaz je promjene „društvene klime“ i odnosa političkih elita prema ukupnoj baštini obitelji Pejačević.

Na pozitivnim odjecima koji su dopirali iz Zagreba u Našicama je zamišljena i realizirana ambiciozna manifestacija kojom je obilježena 100. obljetnica rođenja Dore Pejačević. Zavičajni muzej Našice aktivno je sudjelovao u pripremi svih zbivanja kojima je u dvodnevnom raspo-

sl.19. Žuti salon Dvorca Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.20. Žuti salon Dvorca Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.21. Spavaća soba grofice Gabrijele Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, kraj 18. stoljeća, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.22. Glazbeni salon Dvorca Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.23. Glazbeni salon Dvorca Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

¹² Kos, Koraljka, *Dora Pejačević* (Zagreb: JAZU), 1982.

¹³ Nada Bezić, „Život ostavštine Dore Pejačević“, u: *Izazovi baštine Dore Pejačević: zbornik radova znanstveno-stručnog skupa*, ur. Silvija Lučevnjak (Našice: Zavičajni muzej Našice, Osnovna glazbena škola „Kontesa Dora“, 2022), 9-18.

sl.24. Knjižnica obitelji Pejačević, Novi stalni postav Muzeja, Dokumentacija Zavičajnog muzeja Našice, 2024.

sl.25. Knjižnica Pejačević, Četverokrlni bibliotečni ormar s reljefnim pozlaćenim ukrasom, oko 1900.g., Novi stalni postav ZMN

redu publici predstavljen niz iznimno kvalitetnih programa, a kao trajnu vrijednost ističemo utemeljenje osnovne glazbene škole, otvaranje skladateljičine Spomen-sobe u Muzeju i postavljanje Dorine biste ispred Dvorca Pejačević. Spomen-soba otvorena je 7. rujna 1985. u jednoj prostoriji na katu Dvorca Pejačević i uskoro je postala nezaobilaznom točkom posjetitelja Muzeja, poštovatelja lika i djela Dore Pejačević te mjestom održavanja brojnih koncerata i ostalih programa vezanih za njezinu baštinu, osobito onih u sklopu manifestacije *Memorijal Dore Pejačević*, koji je pokrenut 1987. godine.¹⁴ S obzirom na to da Zavičajni muzej Našice nije raspolagao s mnogo predmeta vezanih uz obitelj Pejačević, dio materijala morao je biti posuđen ili je izlagan kao kopija. To se ponajprije odnosi na fotografije čiji se originali čuvaju u Muzeju Slavonije ili u Hrvatskome glazbenom zavodu. Dio izvornoga stilskog namještaja i predmeta umjetničkog obrta posuđeni su od Muzeja Slavonije, a od osječke Galerije likovnih umjetnosti posuđeno je i nekoliko važnih portreta.

Iz vlasništva Dorina sina Thea von Lumbea na posudbu je iz Beča stigao i znameniti Vankin portret Dore Pejačević. S obzirom na to da su članovi obitelji Pejačević i njihovi rođaci u toj prilici prvi put nakon završetka Drugoga svjetskog rata mogli posjetiti Našice ne skrivajući se od javnosti, to je bio i važan temelj za uspostavu čvršćih veza između njih i našičke sredine, posebice Muzeja. Tada je Dorin sin darovao Muzeju nekoliko tiskanih Dorinih skladbi. Velik broj posjetitelja, snažna medijska promidžba i kvaliteta ponuđenih sadržaja u povodu proslave 100. obljetnice skladateljičina rođenja ostavila je neizbrisiv trag u povijesti Našica, ali i potvrdila činjenicu da baština obitelji Pejačević postupno zauzima svoje pravo mjesto u kulturnom krajoliku Hrvatske.

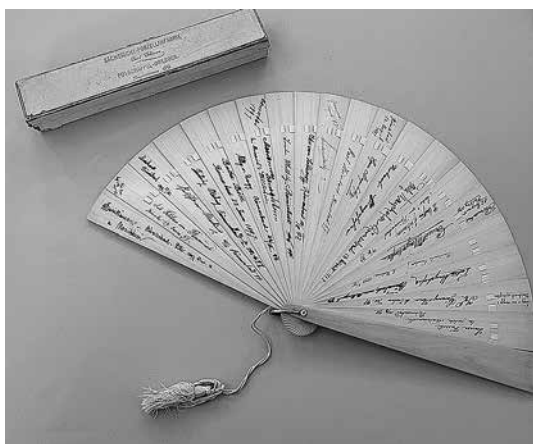

Nakon što je Muzej poslije završetka manifestacije morao vratiti veći dio posuđenog materijala, u Spomen-sobi je ostao dio izvornog posoblja i kopija povijesnih fotografija, no najvažniji izložak bio je glasovir *Blüthner*, proizveden u Leipzigu 1894. godine.¹⁵ Povijest njegova ulaska u zbirke Muzeja vrlo je zanimljiva i tipična za način muzealizacije baštine naših plemićkih obitelji. To je instrument koji je obitelj Pejačević nabavila vjerojatno oko 1895., u vrijeme kada je Dora Pejačević intenzivnije počela učiti glazbu. Izvorno je bio smješten u glazbenom salonu u suterenu dvorca, a prema sačuvanim fotografijama znamo da je to bio prostor u kojemu je Dora voljela boraviti. Također, smatra se da je na tom instrumentu Dora Pejačević učila svirati, a vjerojatno je na njemu i skladala neka svoja djela. Pretpostavljamo da je kraj Drugoga svjetskog rata klavir dočekao u dvorcu, no nije nam poznato zašto ga predstavnici KOMZA-e nisu odvezli u Osijek. Zbog specifične situacije u objektu, koji je tada bio nastanjen vojskom, možda ga nisu imali priliku uočiti ili je pak odlučeno da se namjerno ostavi na upotrebu lokalnoj zajednici. Vjerojatno su i njegova težina te problemi s rukovanjem tim osjetljivim predmetom utjecali na činjenicu da je ostao u Našicama. U relativno dobrom stanju godinama je služio potrebama Hrvatskoga kulturnog društva „Lisinski“, koji se od 1960-ih koristio suterenskim prostorom za aktivnosti pjevačkog zbora i folklornih skupina. Kada je odlučeno da se u Muzeju utemelji Dorina Spomen-soba, odlučeno je da se klavir prepusti Muzeju, pa je tako promijenio svoje mjesto i do recentne obnove bio dio stalnog postava, inventariziran u Muzeju kao dar HKD-a „Lisinski“.

Promijenjene društvene i političke okolnosti dovele su do toga da je iz postava Muzeja nakon 1991. gotovo potpuno izdvojena građa koja se odnosila na radnički pokret i aktivnosti partizanskog pokreta tijekom Drugoga svjetskog rata, a u zbirke je ulazilo sve više građe o kulturnoj prošlosti grada Našica, njegova građanskog sloja te predmeta vezanih za znamenite Našičane, kao i djela recentnih umjetnika s tog područja, pri čemu je posebna pozornost pridana baštini obitelji Pejačević. Ustanovljeno je da se u fundusu Muzeja nalazi, uz već spomenuti klavir *Blüthner*, dovoljno predmeta provenijencijom vezanih za obitelj Pejačević da se od njih može utemeljiti posebna zbirka. Tako je 1999. utemeljena Zbirka Peja-

¹⁴ Silvija Lučevnjak, „Dorina baština i Zavičajni muzej Našice“, *Informatica Museologica*, 32, br. 1/2 (2001): 58-59.; Silvija Lučevnjak „Zavičajni muzej Našice i glazbena baština obitelji Pejačević“, *Muzeologija* 51 (2014): 167-175.; Silvija Lučevnjak, „Dorina baština – muzeološki pristup“, u: *Izazovi baštine Dore Pejačević: zbornik radova znanstveno-stručnog skupa*, ur. Silvija Lučevnjak (Našice: Zavičajni muzej Našice, Osnovna glazbena škola „Kontesa Dora“, 2022), 151-170.

¹⁵ Vilena Vrbanić, „Glazbeni instrumenti Dore Pejačević“, u: *Izazovi baštine Dore Pejačević: zbornik radova znanstveno-stručnog skupa*, ur. Silvija Lučevnjak (Našice: Zavičajni muzej Našice, Osnovna glazbena škola „Kontesa Dora“, 2022), 101-125.

čević, a bogati dokumentarni fond o Pejačevićima, posebno o Dori Pejačević, smještena je unutar muzejske knjižnice.¹⁶ U Zbirku Pejačević ušla je raznolika građa, od ostataka izvornog posoblja Dvorca Pejačević do fotografija, predmeta umjetničkog obrta, dokumenata i sl. Zbirka se povećavala otkupima i donacijama, posebice građana Našice i okolice.

Većinu tih predmeta darovala je obitelj Pejačević svojedobno članovima njihova kućanstva (činovnicima, posluži i sl.), no dio je vjerojatno bio otuđen iz dvorca u kaotičnom poraću, što su svojim izjavama kustosima potvrđivali i donatori Muzeja. Počesto se događalo da dio darovanog materijala nije mogao biti uvršten u Zbirku Pejačević jer se nije moglo pouzdano utvrditi njegovo podrijetlo, pa je stoga uvršten u Povijesnu zbirku, s naznakom da vjerojatno potječe iz baštine obitelji Pejačević. Predmeti iz ostavštine obitelji Pejačević koji su nakon Drugoga svjetskog rata ostali u dvorcu i dočekali utemeljenje Zavičajnog muzeja Našice u njegovim prostorima (npr. originalni bibliotekni ormari), upisani su u Zbirku kao „zatečeni u Muzeju”. U Zbirku Pejačević uključene su i dvije skulpture, kakve su inače rarite-

sl.26. Plesne cipele Dore Pejačević, koža i perlice, ručni rad, Beč, poč. 20. stoljeća, Zbirka Zavičajnog muzeja Našice

sl.27. Lepeza, drvo, poč. 20. stoljeća, Zbirka Zavičajnog muzeja Našice

sl.28. Lepeza Dore Pejačević, drvo-tkanina, kraj 19. stoljeća, Zbirka Zavičajnog muzeja Našice

sl.29. Vrpce s cvjetnih buketa Dore Pejačević, tkanina, natpisi rađeni rukom, poč. 20. stoljeća, Zbirka Zavičajnog muzeja Našice

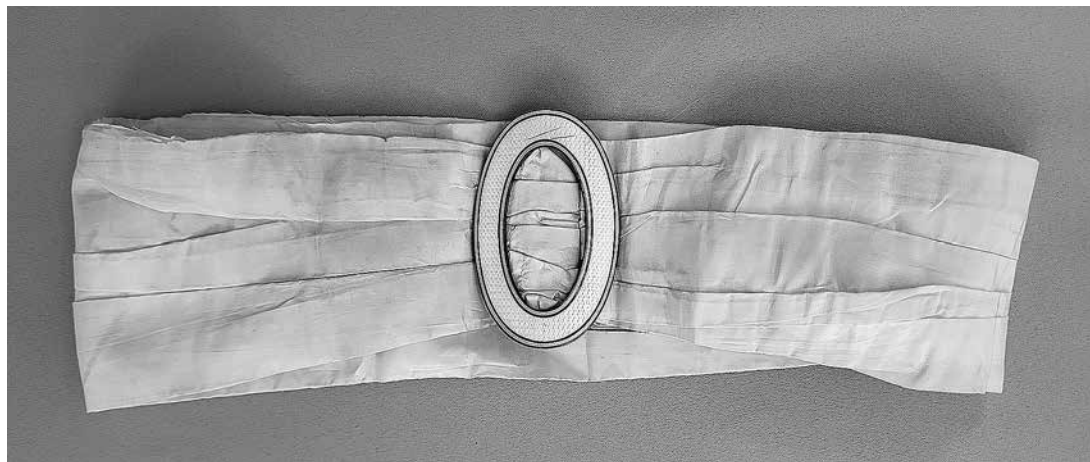
tan materijal u plemićkim zbirkama istočne Hrvatske. Skulptura *Musica* bila je dio materijala koji je zatečen u prostoru Dvorca Pejačević u trenutku utemeljenja Muzeja, a skulptura *Tuga* preseljena je 1985. s Dorina groba u Muzej, a na grob je postavljena njezina replika. Taj se događaj zbija uz navodno odobrenje skladateljičinih nasljednika, no u našoj ustanovi ne postoji dokument koji to izrijeком potvrđuje. Zbirka Pejačević u važećem je Pravilniku o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Zavičajnog muzeja Našice dio Povijesnog odjela, s temeljnim ciljem da skuplja građu vezanu za obitelj Pejačević, osobito za članove tzv. *našičke grane* i objekte koje su oni podizali u našičkom kraju (Veliki i Mali dvorac u Našicama, dvorac u Podgoraču, kapela s mauzolejom u Našicama, mauzolej u Podgoraču).¹⁷

Ta je zbirka, uz dokumentarnu građu muzejske knjižnice, bila nezaobilazan izvor u pripremi izložbe *Likovna baština obitelji Pejačević*, u organizaciji Galerije likovnih umjetnosti u Osijeku (danas Muzej likovnih umjetnosti). Izložba je održana u prostorima GLUO-a od rujna 2013. do siječnja 2014., zatim u Umjetničkom paviljonu u Zagrebu te u nekoliko drugih hrvatskih gradova, a u modificiranom je obliku gostovala i u Rumi (Republika Srbija) te u Sopronu (Mađarska). Na izložbi je prvi put javnosti predstavljena ova hrvatska plemićka obitelj u svjetlu odnosa prema likovnoj umjetnosti. Kao rezultat desetogodišnjega istraživačkog rada, autorice izložbe Jasminka Sabljak i Silvija Lučevnjak kataloški su obradile 179 umjetnina, pretežito radova štavelajnog slikarstva, nastalih u europskim i domaćim umjetničkim atelijerima

16 Renata Bošnjaković, „Dora Pejačević u knjižnici Zavičajnog muzeja Našice”, u: *Izazovi baštine Dore Pejačević: zbornik radova znanstvenostručnog skupa*, ur. Silvija Lučevnjak (Našice: Zavičajni muzej Našice, Osnovna glazbena škola „Kontesa Dora”, 2022), 175-189.

17 Zavičajni muzej Našice, Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Zavičajnog muzeja Našice. Pravilnik je donijelo Upravno vijeće Muzeja 17. veljače 2022. (Ur. br. 40/2022.), a stupio je na snagu 25. veljače 2022.

sl.30. Pojas Dore Pejačević, svila s emajliranom kopčom, poč. 20. stoljeća, Zbirka Zavičajnog muzeja Našice

od početka 18. do sredine 20. stoljeća. Mnoga od tih djela nisu nikada izlagana, a okolnosti njihova nastanka, autorstva i datacije nisu bile poznate.

Uz predstavljanje djela iz obiteljskih zbirki prezentirana je i mecenatska te kolekcionarska uloga obitelji Pejačević. Tijekom rada autorice su bile povezane s nizom domaćih i inozemnih ustanova u mjestima povezanim s obitelji Pejačević, a paralelno s pripremom izložbe tekao je i višegodišnji, iznimno zahtjevan posao restauriranja umjetnina. Tijekom pripreme te izložbe učvršćena je veza između Muzeja i nasljednika obitelji Pejačević, koji su i sufinancirali dio troškova izložbe, odnosno opsežnog kataloga, a potom o svom trošku objavili i separat tog izdanja u nakladi od 4000 primjeraka, u kojemu su izdvojili baštinu *našičke grane*.¹⁸

S približavanjem 100. obljetnice smrti Dore Pejačević naša je javnost, kao i uz 100. obljetnicu njezina rođenja (1985.), bila ponovo senzibilizirana za njezinu ostavštinu. Program *Festivala Dora Pejačević* održavao se u Zagrebu od 1. do 5. ožujka 2023. godine.¹⁹ Osmislili su ga čelni ljudi Zagrebačke filharmonije (ravnatelj Mirko Boch i šef dirigent Dawid Runtz), uz sadržaje koji su privukli veliku pozornost publike i medija. Programi su, osim u KD-u Vatroslava Lisinskog, održavani u Muzeju grada Zagreba, Preporodnoj dvorani na Griču, Muzičkoj akademiji, Muzeju suvremene umjetnosti, Knjižnici HAZU-a na Strossmayerovu trgu te u Hrvatskome narodnom kazalištu.

Recepcija Dorina djela tada je već dosegla i međunarodnu razinu, pa je Muzej intenzivno surađivao s autorima dugometražnoga dokumentarnog filma *Dora – bijeg u glazbu* (izv. *Dora – Flucht in die Musik*, Njemačka, 2022.), čiji su redatelji pijanistica Kyra Steckeweh te novinar Tim van Beveren, a film je također bio predstavljen na *Festivalu*.²⁰ Tijekom rada na filmu Tim van Beveren bio je u osobnom kontaktu s unukom Dore Pejačević ing. Markusom Lumbeom iz Beča, koji je odlučio darovati Muzeju nekoliko predmeta iz bakine ostavštine. Donacija je realizirana na temelju ugovora o darovanju, koji je sklopljen na simboličan datum, na Dan muzeja 2023. godine.²¹ Predmeti su prije toga bili uključeni u postav

izložbe priređene u Muzeju grada Zagreba u sklopu već spomenutog *Festivala* (1. ožujka – 2. travnja 2023.) pod nazivom *Dora – Zapis na brezovoj kori* autorice Marine Perice Krapljanov, više kustosice MGZ-a.²²

Ugovorom o donaciji potpisanim s g. Lumbeom fundus Muzeja obogaćen je za nekoliko vrijednih predmeta iz skladateljičine ostavštine. To su:

1. plesne cipele, koža i perlice, ručni rad, Beč, poč. 20. stoljeća
2. lepeza, drvo, kraj 19. stoljeća
3. lepeza, drvo/tkanina, poč. 20. stoljeća
4. pojas od svile s emajliranom kopčom, poč. 20. stoljeća
5. vrpce s cvjetnih buketa, tkanina, natpisi rađeni rukom, poč. 20. stoljeća (tri komada).

Baština obitelji Pejačević u novoj muzeološkoj koncepciji

Grad Našice je 2015. riješio imovinsko-pravne odnose s nasljednicima obitelji Pejačević i postao vlasnik Velikoga i Malog dvorca te pokrenuo postupak njihove obnove u sklopu projekta *Rekonstrukcija dvoraca Pejačević – Velikog i Malog*, za koji je dogovoren iznos od približno 99,9 milijuna kuna, a obuhvaćao je i obnovu nekih drugih objekata, poput Vile Gröger za potrebe mjesne knjižnice. Obnova je sufinancirana sredstvima EU-a, iz Fonda za regionalni razvoj, s 85 % ukupno prihvatljivih troškova. Nositelj projekta bio je Grad Našice, a partneri su bili našička Gradska knjižnica, Zavičajni muzej Našice, Turistička zajednica i Razvojna agencija NARA d.o.o. za lokalni razvoj i poslovne usluge.

Radovi na obnovi Dvorca Pejačević završeni su potkraj 2023., nakon čega je najveći dio obnovljenog prostora u Dvorcu Pejačević na uporabu dobio Zavičajni muzej Našice.

Obnova Dvorca Pejačević temeljila se na dokumentu *Novi muzejski prostor Zavičajnog muzeja Našice u prostoru Dvorca Pejačević – Velikog u Našicama*, koji je 19. ožujka 2019. usvojilo Hrvatsko muzejsko vijeće, a čiji su autori Nenad Ravnić, ovl. arh.; Kata Marunica, dipl.

18 Marco Pejacsevich, Markus Pejacsevich, Marijan Kavran, ur., *Obitelj Pejačević / The Pejačević Family: povijest – kultura – umjetnost / History-Culture/Art* (Zagreb: vlastita naklada Marco Pejacsevich, 2014).

19 Zagrebačka filharmonija, „Program Festivala Dora Pejačević 1. – 5. ožujka 2023”, <https://www.zgf.hr/hr/novosti/program-festivala-dora-pejacevic-1-5-ozujka-2023/> (pristupljeno 10. rujna 2024.).

20 Kino Metropolis, „Dora – bijeg u glazbu”/ „DORA – Flucht in die Musik”, <https://kinometropolis.eu/repertoar/dora-bijeg-u-glazbu/> (pristupljeno 10. rujna 2024.).

21 Zavičajni muzej Našice, Ugovor o darovanju, 18. svibnja 2023., Pismohrana Muzeja URBROJ: 215-6-8-23-50.

22 Muzej grada Zagreba, „Izložba Dora – Zapis na brezovoj kori”, <https://mgz.hr/hr/izlozbe/izlozba/izlozba-dora---zapis-na-brezovoj-kori,3530.html> (pristupljeno 10. rujna 2024.).

ing. arh. i Tea Ivana Medvidović, mag. ing. arh. iz zagrebačke tvrtke NFO d.o.o. te Silvija Lučevnjak, kustosica i ravnateljica Zavičajnog muzeja Našice. Recenzenti te muzeološke koncepcije bili su dr. sc. Željka Miklošević (Filozofski fakultet, Zagreb) i dr. sc. Jasminka Najcer Sabljak (Akademija za umjetnost i kulturu, Osijek).

U obnovljenom se prostoru Dvorca Pejačević prvi put moglo koristiti svih pet etaža. To se ponajprije odnosi na prostor potkrovlja, u kojemu je uređena višenamjenska dvorana kapaciteta oko 100 sjedećih mjesta te prostor podruma, koji je građevinski saniran i izoliran od vlage, a u njemu će biti i ugostiteljski prostor. Posjetitelji Muzeja moći će u prostoru prizemlja i dijela suterena upoznati reprezentativne, ambijentalno obnovljene salone dvorca, s originalnim namještajem i umjetninama, u obliku koji će ih vratiti u vrijeme na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, kada su Pejačevići bili na vrhuncu svoje moći, a u njemu je tada živjela i Dora Pejačević. Uz priču o prošlosti obitelji Pejačević, Muzej će komunicirati i ostalu kulturno-povijesnu i prirodoslovnu baštinu Našica i našičkog kraja, posebice u izložbenim prostorima prvog kata, potkrovlja i istočne kule, a Muzej će prvi put imati i prostore za edukativne radionice te za ostale sadržaje koji se zahtijevaju u suvremenim ustanovama tog tipa. U jednom dijelu suterena i podruma dvorca bit će smještene i prostorije mjesnih udruga, Hrvatskoga kulturnog društva „Lisinski” te Gradske glazbe.

Predstavljanje baštine obitelji Pejačević u novoobnovljenom prostoru Dvorca Pejačević s velikim su zanimanjem očekivali i njihovi nasljednici, koji su predstavnicima Grada Našice, Muzeja i Ministarstva kulture RH iznijeli poseban zahtjev za osiguranje povrata njihove podržavljene imovine u Našice. Dana 23. listopada 2023. ministrica kulture i medija dr. sc. Nina Obuljen Koržinek primila je u posjet članove obitelji Pejačević, Markusa Pejacsevicha i Nicolasa baruna Adamovicha. Oni su izrazili želju nasljednika obitelji da se u prostor Muzeja vrati građa koja se sada pretežito nalazi u čuvaonicama osječkih muzeja te da se tako učini trajno dostupnom javnosti. Ako to pitanje bude pozitivno riješeno, obitelj se obvezala da neće postavljati pitanje povrata te imovine, na koju bi imali pravo u kontekstu postojećih zakonskih propisa jer im je oduzeta nasilnim postupanjem komunističke vlasti i muzealizirana na neetičkim načelima. Ministrica Obuljen Koržinek izloženi je prijedlog ocijenila „potpuno novim, jedinstvenim rješenjem koje u potpunosti mijenja pristup i postupanje prema obiteljskoj pokretnoj imovini koja je nakon Drugog svjetskog rata oduzeta njihovoj, ali i drugim plemićkim obiteljima”.²³ U tom smislu, ministrica i predstavnici obitelji potpisali su i *pismo namjere*, u kojemu se definiraju zadatci za ostvarivanje navedenog cilja. Možemo ustvrditi da se tim nastojanjima nasljednika obitelji Pejačević na određeni način Muzeju „doniraju” predmeti nekoć davno nestali iz prostora dvorca, odnosno da se, na temelju konsenzusa svih u proces involviranih ustanova, vraćaju na izvorno mjesto.

Tijekom 2024. godine započeta je realizacija nove muzeološke koncepcije u obnovljenim prostorima Muzeja te je pokrenuto oživotvorenje spomenutog *pisma namjere*, pa je Muzej za potrebe stalnog postava posudio brojne predmete iz fundusa Muzeja Slavonije i Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku. U prostoru obnovljenog Dvorca Pejačević tom je građom ambijentalno rekonstruiran niz salona i prostorija u prizemlju i suterenu, a uz posuđenu građu Muzej je izložio i dio predmeta iz Zbirke Pejačević te iz svojih ostalih zbirki. Tako se znatan dio baštine obitelji Pejačević opet vratio na svoje izvorno mjesto.

Opisani primjer sudbine baštine jedne plemićke obitelji u kontekstu muzejskih zbirki upućuje na niz otvorenih problema s kojima se naša muzejska zajednica susreće u svakodnevnoj praksi. Unatoč činjenici da se muzeji pri akviziciji nastoje pridržavati prihvaćenih etičkih načela koja su jasno navedena u dokumentima relevantnih međunarodnih institucija poput ICOM-a, u našim je fundusima još uvijek dosta materijala za koji se može ustvrditi da je nabavljen na zakonit način, ali uz dvojbeni etički načela.²⁴ Stoga se muzejski stručnjaci sve češće okreću istraživanju provenijencije materijala nastojeći proniknuti u slojevite odnose vlasništva koji su kroz povijest obilježili njegovu sudbinu. Vezano za zbirke našega Muzeja, načinom nabave predmeta iz baštine obitelji Pejačević jasno se iskazuje odnos politike prema muzejskoj djelatnosti. Predmeti su pristizali na različite načine odražavajući trenutačne društvene i političke odnose, ali i jasno nastojanje muzejskih stručnjaka da se njihovom muzealizacijom svi nabavljeni predmeti zaštite i sačuvaju za buduće naraštaje. Zahvaljujući izgradnji dobrih odnosa s nasljednicima obitelji Pejačević, Muzej je u prilici da se ta građa danas može predstavljati javnosti na načelima etičkog pristupa skupljanju muzejskih predmeta, pri čemu je prijedan velik i zamršen povijesni put – od stjecanja te građe konfiskacijom u vremenu poraća Drugoga svjetskog rata do njezina doniranja, odnosno dobrovoljnog pristanka obitelji da njihova baština bude trajno pohranjena u zbirkama Muzeja i u njegovu stalnom postavu. U tom je procesu osobito važna i međuinstitucionalna suradnja, u ovome slučaju između Zavičajnog muzeja Našice te Muzeja Slavonije i Muzeja likovnih umjetnosti u Osijeku.

LITERATURA

1. Bezić, Nada. „Život ostavštine Dore Pejačević”. U: *Izazovi baštine Dore Pejačević: zbornik radova znanstveno-stručnog skupa*, ur. Silvija Lučevnjak, 9-18. Našice: Zavičajni muzej Našice, Osnovna glazbena škola „Kontesa Dora”, 2022.
2. Bošnjaković, Renata. „Knjižnica Pejačević u Našicama”. U: *Osječki zbornik* 27/2004, ur. Mladen Radić, 249-267. Osijek: Muzej Slavonije, 2004.
3. Bošnjaković, Renata i Silvija Lučevnjak. „Danica Pinterović i Našice”. U: *Osječki zbornik* 34, ur. Marina Kovač, 115-123. Osijek: Muzej Slavonije, 2018.
4. Bošnjaković, Renata. „Dora Pejačević u knjižnici Zavičajnog muzeja Našice”. U: *Izazovi baštine Dore Pejačević: zbornik radova znanstveno-stručnog skupa*, ur. Silvija Lučevnjak, 175-189. Našice: Zavičajni muzej Našice, Osnovna glazbena škola „Kontesa Dora”, 2022.

31.-32. Glasovir Blüthner 1894. g., Glazbeni salon i spomen soba Dore Pejačević, novi stalni postav Zavičajnog muzeja Našice. Na glasoviru je skladateljica skladala kompozicije u Dvorcu Pejačević od 1897. godine.

23 Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, „Vijesti”, <https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/ministrica-primila-u-posjet-clanove-obitelji-pejacevic-povodom-obiljezavanja-obljentnice-smrti-skladateljice-dore-pejacevic/24586> (pristupljeno 10. rujna 2024.).

24 ICOM, „Etički kodeks za muzeje”, <http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2011/11/Etički-kodeks-za-muzeje.pdf> (pristupljeno 10. rujna 2024.).

5. Damjanović, Dragan. *Plemstvo istočne Hrvatske i arhitektura: Umjetnost slavonskog plemstva - vrhunska djela europske baštine/ The Art of the Slavonian Nobility – Masterpieces of European Heritage*. Zagreb: Galerija Klovićevi dvori, 2021.
6. Jurković, Jasna. „Jurković, Ivana-etnolog”. U: *Našički zbornik* 9, ur. Renata Bošnjaković, 115-116. Našice: Ogranak Matice hrvatske Našice, 2014.
7. Kleščik, Marta. „Waler, Josip – profesor, društveni djelatnik”. U: *Našički zbornik* 9, ur. Renata Bošnjaković, 267-268. Našice: Ogranak Matice hrvatske Našice, 2014.
8. Kos, Koraljka. *Dora Pejačević*. Zagreb: JAZU, 1982.
9. Lučevnjak, Silvija. „Dorina baština i Zavičajni muzej Našice”. *Informatica Museologica* 32, br. 1/2 (2001): 58-59.
10. Lučevnjak, Silvija. „Zavičajni muzej Našice i glazbena baština obitelji Pejačević”. *Muzeologija* 51 (2014): 167-175.
11. Lučevnjak, Silvija. „Dorina baština – muzeološki pristup”. U: *Izazovi baštine Dore Pejačević: zbornik radova znanstveno-stručnog skupa*, ur. Silvija Lučevnjak, 151-170. Našice: Zavičajni muzej Našice, Osnovna glazbena škola „Kontesa Dora”, 2022.
12. Lučevnjak, Silvija i Jasminka Najcer Sabljak. „The Commission for the Collection and Preservation of Cultural Monuments and Antiquities and Aristocratic Art Collections in Eastern Croatia”. U: *Art and the State in Modern Central Europe (18th – 21st Century)*, ur. Josipa Alviž, Dragan Damjanović, Jasmina Nestić, 27-41. Zagreb: FF Press, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2024.
13. Najcer Sabljak, Jasminka, Silvija Lučevnjak, Dragan Damjanović i Daniel Zec, ur. *The Art of the Slavonian Nobility Masterpieces of European Heritage // Umjetnost slavonskog plemstva: vrhunska djela europske baštine* 1. Zagreb: Klovićevi dvori Gallery, 2021.
14. Najcer Sabljak, Jasminka. „Danica Pinterović i muzealizacija zbirki slavonskog plemstva”. U: *Osječki zbornik* 34, ur. Marina Kovač, 99-107. Osijek: Muzej Slavonije, 2018.
15. Najcer Sabljak, Jasminka i Silvija Lučevnjak. *Likovna baština obitelji Pejačević: studijsko-tematska izložba: katalog izložbe*. Osijek: Galerija likovnih umjetnosti, 2013.
16. Najcer Sabljak, Jasminka i Silvija Lučevnjak. „Žene u plemićkim zbirkama istočne Hrvatske: Od slikarica do mecena i kolekcionarke”. U: *Žene u/ o umjetnosti: zbornik radova znanstvenog skupa „Dani Cvita Fiskovića” održanog 2021. godine*, ur. Jasenka Gudelj i Ana Marinković, 45-59. Zagreb: FF Press, 2024.
17. Najcer Sabljak, Jasminka i Silvija Lučevnjak. „Europski krugovi obitelji Khuen-Belasi: sudbina jedne plemićke zbirke u vrtlogu poraća”. U: *Osječki zbornik* 38, ur. Marina Vinaj, 17-32. Osijek: Muzej Slavonije, 2023.
18. Najcer Sabljak, Jasminka i Silvija Lučevnjak. „Pitanje transfera i provenijencije umjetnina na primjeru zbirke obitelji Eltz i Odescalchi”. U: *Zbornik Matice srpske za likovne umjetnosti* 47, ur. Aleksandar Kadijević, 121-132. Novi Sad: Matica srpska, 2019.
19. Pašini Tržec, Iva. „Osnutak, organizacijski ustroj i djelovanje Komisije za sakupljanje i očuvanje kulturnih spomenika i starina”. *Peristil*, br. 62 (2019): 123-138.
20. Pejacevich, Marco, Markus Pejacevich i Marijan Kavran, ur. *Obitelj Pejačević / The Pejacevich Family: povijest – kultura – umjetnost / History – Culture / Art*. Zagreb: vlastita naklada Marco Pejacevich, 2014.
21. Vrbanić, Vilena. „Glazbeni instrumenti Dore Pejačević”. U: *Izazovi baštine Dore Pejačević: zbornik radova znanstveno-stručnog skupa*, ur. Silvija Lučevnjak, 101-125. Našice: Zavičajni muzej Našice, Osnovna glazbena škola „Kontesa Dora”, 2022.
22. Zavičajni muzej Našice. Ugovor o darovanju, 18. 5. 2023. Pismo-hrana Muzeja URBROJ: 215-6-8-23-50.
23. Zavičajni muzej Našice. Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu i načinu rada Zavičajnog muzeja Našice. Pravilnik je donijelo Upravno vijeće Muzeja 17. veljače 2022. (Ur. br. 40/2022.), a stupio je na snagu 25. veljače 2022.

IZVORI

24. Hrvatska enciklopedija, online. „Bösendorfer, Josip”. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=8912>. (pristupljeno 10. rujna 2024.).
25. ICOM. „Etički kodeks za muzeje”. <http://www.icom-croatia.hr/wp-content/uploads/2011/11/Etički-kodeks-za-muzeje.pdf> (pristupljeno 10. rujna 2024.).
26. Kino Metropolis. „Dora – bijeg u glazbu”/ „DORA – Flucht in die Musik”. <https://kinometropolis.eu/repertoar/dora-bijeg-u-glazbu/> (pristupljeno 10. rujna 2024.).
27. Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske. „Vijesti”. <https://min-kulture.gov.hr/vijesti-8/ministrica-primila-u-posjet-clanove-obitelji-pejacevic-povodom-obilježavanja-obljete-smrti-skladateljice-dore-pejacevic/24586> (pristupljeno 10. rujna 2024.).
28. Muzej grada Zagreba. „Izložba Dora – Zapis na brezovoj kori”. <https://mgz.hr/hr/izlozbe/izlozba/izlozba-dora-zapis-na-brezovoj-kori/3530.html> (pristupljeno 10. rujna 2024.).
29. Zagrebačka filharmonija. „Program Festivala Dora Pejačević 1. – 5. ožujka 2023.”. <https://www.zgf.hr/hr/novosti/program-festivala-dora-pejacevic-1-5-ozujka-2023/> (pristupljeno 10. rujna 2024.).

Primljeno: 14. listopada 2024.

FROM CONFISCATION TO DONATION – THE PEJAČEVIĆ FAMILY HERITAGE IN THE CONTEXT OF THE COLLECTIONS OF NAŠICE LOCAL HISTORY MUSEUM

From its very foundation, Našice Local History Museum has been housed in the Pejačević Palace, a listed building and one of the finest examples of Historicist architecture in this part of Croatia. Being a general type, in its mission the Museum cares for, researches into, represents and tells of the rich history and tradition and is the most important system for the protection of the collective heritage. The Pejačević family had an extremely important role in the history book of our region and this part of Croatia, living and playing their part in society in Našice from 1734.

One of the most eminent aristocratic lines of its time, which produced two Croatian bans, Counts Ladislav and Teodor, as well as the first Croatian woman composer, Dora, the Pejačević family had an important role in the culture of the society, in education, in the economy and politics, sharing in the creation of the modern Croatian society as we know it today.

This noble family of Našice bequeathed to us a very valuable and singular collection of artworks, one of the most notable in today's Slavonia, created by well-regarded central European painters of the 18th and 19th centuries as well as a showcase interior rich in antique furniture, a feature of the Palace up to World War II, when the whole of the estate was nationalised. Today, almost a century later, the objects have been restored to their original places in the Pejačević Palace as part of a new museological concept.

Našice Local History Museum and the recently renovated palace, with the Pejačević heritage is today one of the salient representatives of the cultural heritage of Našice and the eastern part of Croatia.